

ร่างฯ คณะอนุกรรมการยกร่างฯ เสนอที่ประชุม กรธ. วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๐

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มี(กฎหมาย/พระราชบัญญัติ) ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ <รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและบทบัญญัติอื่นในรัฐธรรมนูญอ้างถึง จะใช้คำว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” จึงต้องพิจารณาวางแนวทางว่า ในกรณีอ้างถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะใช้คำว่า “กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ” หรือ “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” จึงจะถูกต้อง>

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจ ของศาลรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด ระเบียบ และประกาศ โดยความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน
- (๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน
- (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน
- (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี และยังมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน
- (๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน

มาตรา ๗ การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาในศาลฎีกา ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖ ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๖ แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีแต่ไม่เกินหกสิบแปดปีในวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการสรรหา
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

- (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- (๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๙ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด
- (๒) ดิตยาเสพติดให้โทษ
- (๓) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ
- (๕) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๖) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่
- (๗) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๘) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
  - (๙) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
  - (๑๐) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันคัดเลือกหรือสรรหา เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความลหุโทษ
    - (๑๑) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ
    - (๑๒) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
    - (๑๓) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของมือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน
    - (๑๔) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง
    - (๑๕) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
    - (๑๖) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย
    - (๑๗) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง
    - (๑๘) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๑๙) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ การเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือ สรรหา

(๒๐) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ สิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๒๑) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๒๓) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๒๔) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๒๕) มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม

อย่างร้ายแรง

มาตรา ๙ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระใด

(๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(๓) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนใด ๆ

(๔) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือ สรรหา

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะ สิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

(๗) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๘) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

(๙) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๑๐) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ

(๑๑) ดิตยาเสพติดให้โทษ

(๑๒) วิกจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๑๓) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๑๕) อยู่ในระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือ ถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑๖) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริต ต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๑๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(๑๘) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันคัดเลือกหรือสรรหา เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความลหุโทษ

(๑๙) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ <กรณีนี้เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญซึ่งครอบคลุม (๑๘) ที่เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ (๗) ประกอบมาตรา ๒๐๒ (๒) ดังนั้น หากตัด (๑๘) ออก น่าจะได้และไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ>

(๒๐) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒๑) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

(๒๒) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

(๒๓) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย

(๒๔) เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๒๕) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

มาตรา ๑๐ เมื่อมีกรณีที่จะต้องคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖ (๑) ให้ประธานศาลฎีกาประกาศรับสมัครผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

ประธานศาลฎีกาจะให้ผู้สมัครแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ในการคัดเลือก ให้ใช้วิธีลงคะแนนอย่างเปิดเผย

ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของผู้พิพากษาในศาลฎีกาและผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา <โดยที่ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาถือว่าเป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางบริหารเท่านั้น ในการประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ผู้พิพากษาอาวุโสมีสิทธิเข้าร่วมประชุมและลงมติ การเติมถ้อยคำว่า “ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา” มีประเด็นว่า ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาไม่มีสิทธิได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่>

มาตรา ๑๑ ในกรณีผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาไม่สมัคร หรือสมัครเข้ารับการคัดเลือกแต่ไม่ครบจำนวนตามมาตรา ๖ (๑) หรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกแล้วแต่ได้ผู้ได้รับการคัดเลือกไม่ครบจำนวนตามมาตรา ๖ (๑) หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ไม่อาจคัดเลือกผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาตามมาตรา ๖ (๑) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดำเนินการคัดเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา ๑๒ ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ดำเนินการคัดเลือกบุคคลผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกาตามมาตรา ๑๑ แล้ว แต่ยังไม่สามารถคัดเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาให้ครบจำนวนตามมาตรา ๖ ได้ ให้ประธานศาลฎีกาแจ้งให้คณะกรรมการสรรหาเพื่อประกาศผลระยะเวลาตามมาตรา ๖ ลงน้อยกว่าสามปี

ประกาศตามวรรคหนึ่งจะลดระยะเวลาลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้

เมื่อคณะกรรมการสรรหามีประกาศตามวรรคสองแล้ว ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดำเนินการคัดเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่คณะกรรมการสรรหาประกาศดังกล่าว

มาตรา ๑๓ เมื่อมีกรณีที่จะต้องคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามมาตรา ๖ (๒) ให้ประธานศาลปกครองสูงสุดประกาศรับสมัครตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับการคัดเลือกผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการตามมาตรา ๖ (๒) โดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไม่สมัคร หรือสมัครเข้ารับการคัดเลือกแต่ไม่ครบจำนวนตามมาตรา ๖ (๒) หรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกแล้ว แต่ได้ผู้ได้รับการคัดเลือกไม่ครบจำนวนตามมาตรา ๖ (๒) หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ไม่อาจคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามมาตรา ๖ (๒)ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๖ (๓) (๔) และ (๕) ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบด้วย

- (๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ
- (๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ
- (๔) บุคคลซึ่งองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๘

และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระองค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ

ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการของคณะกรรมการสรรหา และให้สำนักงาน
เลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา

ในการดำเนินการแต่งตั้งบุคคลตาม (๔) ให้องค์กรอิสระดำเนินการเสนอชื่อบุคคล
ซึ่งองค์กรนั้นแต่งตั้งเป็นกรรมการสรรหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากเลขาธิการวุฒิสภา
โดยให้คัดเลือกบุคคลซึ่งมีความเป็นกลาง ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเข้าใจในภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ
ผู้จะได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ ในกรณีที่ไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ให้ลงคะแนนใหม่
อีกครั้งหนึ่ง ในการลงคะแนนครั้งนี้ ถ้ามีผู้เข้ารับการคัดเลือกเกินสองคนให้นำเฉพาะคนที่ได้คะแนน
สูงสุดสองลำดับแรกมาลงคะแนนใหม่ ในกรณีที่มิได้คะแนนสูงสุดเท่ากันเกินสองคน ให้ผู้เข้ารับ
การคัดเลือกซึ่งได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากให้เหลือเพียงสองคน ในการลงคะแนนครั้งหลังนี้
ถ้ายังไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของกรรมการองค์กรอิสระ
ให้ดำเนินการเพื่อคัดเลือกใหม่ โดยจะคัดเลือกผู้เข้ารับการคัดเลือกที่มีชื่ออยู่ในการคัดเลือกครั้งแรก
มิได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔)
มีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือพ้นกำหนดเวลาการคัดเลือกตามวรรคสามแล้วมิได้มีการเสนอชื่อ
ให้คณะกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปพลางก่อนได้โดยให้ถือว่า
คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่

ให้กรรมการสรรหาตาม (๔) อยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันที่มีกรณี
ที่ต้องสรรหากรรมการใหม่ และให้กรรมการสรรหาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระเมื่อตาย ลาออก
ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๖ หรือมาตรา ๘ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ <ตัวแดงเพิ่มเติม
จาก พรบ. กต. เพื่อความชัดเจน>

ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสรรหาตาม (๔) แล้ว จะเป็นกรรมการสรรหา
ในคณะกรรมการสรรหาสำหรับองค์กรอิสระอื่นในขณะเดียวกันมิได้

ให้ประธานกรรมการสรรหา และกรรมการสรรหาเป็นเจ้าพนักงานตามประมวล
กฎหมายอาญา

มาตรา ๑๖ ในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการสรรหา
ปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่
มีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติ
หน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการ
สรรหาจากบุคคลซึ่งมีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วยแต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ทั้งนี้
โดยคำนึงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละด้านประกอบด้วย และ
เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ คณะกรรมการสรรหาจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้สมัครหรือให้ผู้สมัครแสดง

ความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ในการสรรหา ให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย

ผู้ที่ได้รับการสรรหาต้องได้รับคะแนนเสียงถึงสองในสามของจำนวนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของคณะกรรมการสรรหา

ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงตามวรรคสาม หรือมีแต่ยังไม่ครบจำนวนที่จะต้องสรรหา ให้มีการลงคะแนนใหม่สำหรับผู้ใดคะแนนไม่ถึงสองในสาม ในกรณีที่การลงคะแนนครั้งหลังนี้ ยังได้บุคคลไม่ครบตามจำนวนที่จะต้องสรรหา ให้ดำเนินการสรรหาใหม่สำหรับจำนวนที่ยังขาดอยู่ โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับการสรรหาในครั้งนี้ไม่มีสิทธิได้รับการสรรหาในครั้งถัดไปอีก

มาตรา ๑๗ เมื่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และคณะกรรมการสรรหาคัดเลือกหรือสรรหาได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบของวุฒิสภตามวรรคหนึ่ง หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบน้อยกว่าเจ็ดคน ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หรือคณะกรรมการสรรหาดำเนินการคัดเลือกหรือสรรหาเพื่อเสนอให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่กรณี <บทบัญญัตินี้เป็นการกำหนดไว้ใช้ในกรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามบทเฉพาะกาลทั้งหมดหรือมีเหตุให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน>

หากผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภารับเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ <บทบัญญัตินี้เป็นการกำหนดไว้ใช้ในกรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามบทเฉพาะกาลทั้งหมดหรือมีเหตุให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งพร้อมกัน>

มาตรา ๑๘ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙ (๒๑) (๒๒) หรือ (๒๓) หรือยังประกอบวิชาชีพตาม มาตรา ๙ (๒๔) อยู่ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้น ต่อประธานวุฒิสภาภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่

มาตรา ๑๘ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๙ (๗) (๘) หรือ (๙) หรือยังประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๙ (๑๐) อยู่ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพดังกล่าวแล้วนั้นต่อประธานวุฒิสภา ภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ และให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกใหม่ <บทบัญญัตินี้ใช้ในกรณีเรียงลักษณะต้องห้ามตามกลุ่ม>

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหา ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา เป็นผู้วินิจฉัย แต่กรรมการสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

การเสนอเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการสรรหาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

การวินิจฉัยให้ใช้วิธีการลงคะแนนโดยเปิดเผย

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการสรรหาด้วยโดยอนุโลม แต่กรรมการสรรหาที่ถูกกล่าวหาว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจะอยู่ในที่ประชุมในขณะที่พิจารณาและวินิจฉัยมิได้

มาตรา ๒๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจากอคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายทุกประการ”

มาตรา ๒๑ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทน

มาตรา ๒๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๘ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

(๕) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่
ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะเหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทาง
จริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๖) ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจ
ปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ
ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง <เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙ (๑๗) แล้ว แต่มาตรา
๒๐๘ (๖) ของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วย>

ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจากตำแหน่งให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญด้วย

เมื่อมีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓)
หรือไม่ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ
สรรหาให้เป็นที่สิ้นสุด

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลือเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญ

ในระหว่างที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้
แต่ถ้ามีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน ให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ <ต้องเขียนไว้หรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีองค์ประชุม
๗ คน>

ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหา
และคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันก่อนวันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ครบวาระ แต่ถ้าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุอื่นนอกจากการพ้นจากตำแหน่ง
ตามวาระ ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน
นับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

หากผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภามีอรรถร่วมกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ยัง
ดำรงตำแหน่งอยู่มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ผู้ที่ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่เลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

หากเป็นกรณีที่ประธานกรรมการพ้นจากตำแหน่งด้วย และผู้ที่ได้รับความเห็นชอบ
จากวุฒิสภาเมื่อรวมกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่มีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน
ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบประชุมร่วมกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่เลือกกันเอง
ให้คนหนึ่งเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อนำความ
กราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓ เมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใด
พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๒ ให้เลขาธิการวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อประธานกรรมการสรรหาภายใน
ห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการร้องขอ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด

มาตรา ๒๔ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรณนั้น และให้ได้รับ
เบี้ยประชุมเป็นรายครั้งเท่ากับกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเบี้ยประชุมกรรมการ
ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้รับเงินค่ารับรองเหมาจ่าย
เป็นรายเดือนตามอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเงินประจำตำแหน่งของประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่ง
ไม่น้อยกว่าหนึ่งปีมีสิทธิได้รับบำเหน็จตอบแทนเป็นเงินซึ่งจ่ายครั้งเดียวเมื่อพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุ
อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ครบวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปี

ในการคำนวณบำเหน็จตอบแทนนั้นให้นำอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง
ตามมาตรา ๒๔ คูณด้วยจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง เศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

สิทธิในบำเหน็จตอบแทนนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว จะโอนไม่ได้ เว้นแต่กรณีตาย
ให้ตกให้แก่คู่สมรสและทายาทที่ได้แจ้งไว้ และถ้าการตายนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุปฏิบัติหน้าที่หรือ
ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้ได้รับเป็นสองเท่าของบำเหน็จตอบแทนที่กำหนดไว้ตามวรรคสอง

มาตรา ๒๖ เครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและระเบียบการแต่งกายให้เป็นไป
ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

การลาหยุดราชการของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่หลักเกณฑ์ที่
ศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

มาตรา ๒๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๒
การพิจารณาวินิจฉัย

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

มาตรา ๒๘ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย (มาตรา ๑๓๒ (๒) มาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๓๑)
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระ (มาตรา ๒๑๐ (๒))
- (๓) พิจารณาวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา ๔๙)
- (๔) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๘๒)
- (๕) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ (มาตรา ๑๓๔)
- (๖) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย (มาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)
- (๗) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (มาตรา ๑๔๙)
- (๘) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี (มาตรา ๑๗๐)
- (๙) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา (มาตรา ๑๗๘)
- (๑๐) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๑๓)
- (๑๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (มาตรา ๒๕๖ (๙))
- (๑๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการกระทำของพรรคการเมืองที่เป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคการเมือง

(๑๓) พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๙ ในการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น แต่ต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

มาตรา ๓๐ การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ระบบไต่สวนการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ
ในกรณีที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติการพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะให้นำวิธีพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ วันและเวลาทำงาน วันหยุดทำการ และสถานที่ทำการของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควรหรือคู่กรณีร้องขอ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๓๓ การยื่นหนังสือเสนอเรื่องหรือเอกสารอื่นใดต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ให้กระทำได้โดยส่งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ หรือยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญในระหว่างนั่งพิจารณา

มาตรา ๓๔ การส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายเรียกและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใด ให้ศาลรัฐธรรมนูญส่งโดยวิธีการหนึ่งวิธีการใด ดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ส่ง

(๒) ให้ส่งโดยไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือโดยทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ

ในประเทศ

(๓) ให้ส่งโดยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยความเห็นชอบของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีคู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องนั้นอยู่ในศาลในเวลาที่มีคำสั่ง และได้ลงลายมือชื่อรับรู้ไว้ ให้ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

มาตรา ๓๕ การส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือ เอกสารอื่นใดตามมาตรา ๓๔ (๑) ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ส่งในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก
- (๒) ให้ส่งแก่คูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ณ ภูมิลำเนา หรือสำนักงานของ คูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ได้แจ้งไว้

มาตรา ๓๖ การส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือ เอกสารอื่นใดให้แก่ผู้รับมอบอำนาจที่คูกรณีแต่งตั้งไว้ ให้ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๓๗ เมื่อเจ้าพนักงานศาลรัฐธรรมนูญไม่พบคูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ที่จะส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใด ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงาน ทำการงานของบุคคล หรือสถานที่ติดต่อแห่งใดแห่งหนึ่งตามที่คูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้ง ไว้แล้ว ถ้าได้ส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดให้แก่บุคคลใด ๆ ที่มีอายุเกินยี่สิบปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือที่สำนักงานที่ปรากฏว่าเป็นของคูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องนั้น หรือได้ส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสาร อื่นใด นั้นตามข้อความในคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ถือว่าเป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

มาตรา ๓๘ ถ้าคูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องที่ระบุไว้ในหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใด ปฏิเสธไม่ยอมรับหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึง และหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดนั้นจากเจ้าพนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยปราศจากเหตุ อันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นชอบที่จะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจหรือ เจ้าพนักงานตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยาน และถ้าคู่ความหรือบุคคลนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอยู่อีก ก็ให้วางหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใด ไว้ ณ ที่นั้น และให้ถือว่า เป็นการส่งโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

มาตรา ๓๙ ถ้าการส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือ เอกสารอื่นใดนั้นไม่สามารถจะทำได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ก่อน ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งให้ส่ง โดยปิดหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงานของคูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง หรือสถานที่ติดต่อแห่งใด แห่งหนึ่งตามที่คูกรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้แจ้งไว้ หรือลงโฆษณา หรือทำวิธีอื่นใดตามที่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร

การส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายถึงและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใด โดยวิธีอื่นแทนนั้น ให้มีผลใช้ได้ต่อเมื่อกำหนดเวลาสิบห้าวันหรือระยะเวลาอันยาวนานกว่านั้นตามที่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควรกำหนด ได้ล่วงพ้นไปแล้วนับตั้งแต่วันที่หนังสือเสนอเรื่อง หมายถึง

และหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดหรือประกาศแสดงการมอบหมายนั้นได้ปิดไว้ หรือการโฆษณาหรือวิธีอื่นใดตามที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว

มาตรา ๔๐ การส่งหนังสือเสนอเรื่อง หมายเรียกและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดตามมาตรา ๓๔ (๑) นั้น ให้เจ้าพนักงานศาลรัฐธรรมนูญส่งไปรับลงลายมือชื่อผู้รับ หรือส่งรายงานการส่งเสนอเรื่อง หมายเรียกและหมายอื่น ๆ คำสั่ง หรือเอกสารอื่นใดลงลายมือชื่อเจ้าพนักงานศาลรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อรวมไว้ในสำนวนความไปรับหรือรายงานนั้นต้องลงข้อความให้ปรากฏแน่ชัดถึงตัวบุคคลและรายการต่อไปนี้

(๑) ชื่อเจ้าพนักงานผู้ส่ง และชื่อผู้รับ ถ้าหากมี

(๒) วิธีส่ง วัน เดือน ปี และเวลาที่ส่ง

รายงานนั้นต้องลงวันเดือนปี และลงลายมือชื่อของเจ้าพนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้ทำรายงาน

ไปรับนั้นจะทำโดยวิธีจดลงไว้ที่ต้นฉบับซึ่งยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

มาตรา ๔๑ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ หรือบริเวณที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาลรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อยเพียงธรรม และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

คำสั่งหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งต้องไม่เป็นการดัดสิทธิการแสดงความคิดเห็นต่อคำพิพากษาที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือมีลักษณะอาฆาตมาดร้าย

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การสั่งลงโทษตามวรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาอย่างระมัดระวังและเท่าที่

จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี

การสั่งลงโทษตามวรรคสอง (๓) ต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(คณะอนุกร่างฯ มีข้อเสนอแก้ไขบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลให้ชัดเจน เนื่องจากมีผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นดังนี้

มาตรา ๔๑ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลรัฐธรรมนูญตามที่เห็นจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นว่านี้ ให้รวมถึงการสั่งห้ามคู่กรณีหรือบุคคลที่เข้ามาในบริเวณศาลรัฐธรรมนูญมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญ หรือในทางประวิงให้ชักช้าหรือในทางพุ่มเพื่อเอื้อเกินสมควร

มาตรา ๔๑/๑ ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

- (๑) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๔๑
- (๒) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำร้อง หนังสือ หรือเอกสารอื่น ๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสียให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำร้อง หนังสือ หรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น
- (๓) ตรวจเอกสารทั้งหมด หรือฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสำนวน หรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๖๔
- (๔) ขัดขืนไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา ๕๗ วรรคสาม
- (๕) วิจารณ์การพิจารณาหรือการวินิจฉัยของศาล เว้นแต่เป็นการวิจารณ์โดยสุจริต ด้วยวิธีการทางวิชาการ

มาตรา ๕๑/๒ ผู้ใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้
  - (๒) ไล่ออกจากบริเวณศาลรัฐธรรมนูญ
  - (๓) ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- การไล่ออกจากบริเวณศาลรัฐธรรมนูญนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้)

มาตรา ๔๒ บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวด้วยการพิจารณาและวินิจฉัยซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ทำนั้น ให้ทำเป็นภาษาไทย

มาตรา ๔๓ ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณา

มาตรา ๔๔ บรรดาประกาศ คำสั่ง ทนาย หรือหนังสืออื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาให้ศาลรัฐธรรมนูญมอบหมายให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

ส่วนที่ ๒

การคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๕ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๒) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๓) เคยเป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่น หรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๔) เคยให้ถ้อยคำหรือให้ความเห็นในฐานะพยานโดยที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดี ในศาลอื่นซึ่งพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน เว้นแต่การรู้เห็น เหตุการณ์นั้นเนื่องมาจากการปฏิบัติงานในกระบวนการตรารัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๕) มีหรือเคยมีคดีที่ตุลาการนั้นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไป หรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สามีหรือภริยาตามวรรคหนึ่งหมายความว่ารวมถึงผู้ที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสด้วย

มาตรา ๔๖ ในกรณีมีเหตุอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๕ ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญอาจถูกคัดค้านด้วยเหตุอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัย เสียความยุติธรรมไป

มาตรา ๔๗ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ เกิดขึ้นแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดในเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย

(๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นเองจะแถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญแสดงเหตุที่ตนอาจ ถูกคัดค้านแล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดี

(๒) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

มาตรา ๔๘ ในการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๔๗ (๒) ต้องระบุเหตุที่จะคัดค้านอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ พร้อมทั้งข้อเท็จจริงและ พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง

การคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่พิจารณาวินิจฉัยในเรื่องใดมากกว่าหนึ่งคน ให้คู่กรณีจัดทำเป็นคำร้องแยกเป็นรายตุลาการ

มาตรา ๔๙ เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้แถลงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านหรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญกระบวนพิจารณาทั้งปวงไว้ก่อนจนกว่าจะได้มีคำชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้นแล้ว

กระบวนพิจารณาทั้งหลายที่ได้ดำเนินไปก่อนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้แถลงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านหรือคู่กรณียื่นคำร้องคัดค้านย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไป เพราะเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งชี้ขาดในเหตุที่ถูกคัดค้านหรือขอถอนตัวนั้นแล้ว เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๕๐ เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใด หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขอถอนตัวจากการพิจารณา ให้ศาลรัฐธรรมนูญประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุคัดค้านนั้น โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาและออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องที่คัดค้านตนเองหรือที่ตนเองขอถอนตัวมิได้

ในการพิจารณาเหตุคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญฟังคำชี้แจงของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกคัดค้านและอาจตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ผูกพันกับคำร้องคัดค้านหรือคำชี้แจงของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ในการลงมติตามวรรคสาม ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ถูกคัดค้านและคู่กรณีทราบ

ส่วนที่ ๓

วิธีพิจารณาทั่วไป

มาตรา ๕๑ การเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ทำเป็นคำร้องหรือหนังสือระบุเหตุแห่งการเสนอเรื่องและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุพยานหลักฐานที่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย

การเสนอเรื่องตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีต้องทำสำเนายื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วยแบบคำร้องหรือหนังสือตามวรรคหนึ่ง และจำนวนสำเนาคำร้องหรือหนังสือตามวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๒ เมื่อมีการยื่นคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใด ให้ศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามคนเป็นตุลาการเจ้าของสำนวน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ให้ศาลรัฐธรรมนูญทั้งคณะเป็นตุลาการเจ้าของสำนวน ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนตรวจสอบคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าคำร้องหรือหนังสือนั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ยื่นอาจแก้ไขได้ ให้ตุลาการ

เจ้าของสำนวนมีคำสั่งให้ผู้ยื่นแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือตุลาการเจ้าของสำนวนอาจบันทึก ถ้อยคำที่ได้จากการซักถามผู้ยื่นไว้ในสำนวนแทนการแก้ไขก็ได้

ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คำร้องหรือหนังสือที่เสนอยุติในอำนาจ พิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และคำร้องหรือหนังสือสมบูรณ์ครบถ้วนหรือดำเนินการแก้ไข ความให้สมบูรณ์ครบถ้วนตามวรรคสองแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนเสนอศาลรัฐธรรมนูญสั่งรับ เรื่องไว้พิจารณา

ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คำร้องหรือหนังสือที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้น เป็นกรณีที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนเสนอศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

มาตรา ๕๓ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังต่อไปนี้ไว้พิจารณา

(๑) เรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๘

(๒) เรื่องที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญ

ได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว

(๓) เรื่องที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย

มาตรา ๕๔ ศาลรัฐธรรมนูญอาจรวมคำร้องหรือหนังสือเสนอเรื่องหลายฉบับ ที่เกี่ยวข้องกันไว้พิจารณา หรือจะแยกพิจารณาแต่ละเรื่องที่ยื่นมาในคราวเดียวกันก็ได้

มาตรา ๕๕ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยแล้ว อาจยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบุ พยานหลักฐานที่จำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรา ๕๖ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๕๗ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญกำหนดประเด็นพิจารณาแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของ สำนวนทำหน้าที่รวบรวม ตรวจสอบ และจัดทำสรุปข้อเท็จจริงเพื่อเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องใดมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ โดยไม่ต้องออกนั่งพิจารณาเพื่อสืบพยาน ให้เสนอสรุปข้อเท็จจริงให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องใดจำเป็นต้องแสวงหาหรือพิสูจน์ ข้อเท็จจริง ให้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญนั่งพิจารณาเพื่อออกหมายเรียกให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเด็นที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือวัตถุ หรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นเป็นหนังสือ

มาตรา ๕๘ ในการแสวงหาหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริง ให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการ แสวงหาพยานหลักฐานหรือสืบพยานที่จำเป็นโดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำร้อง หนังสือ หรือ พยานหลักฐานของคู่กรณี

มาตรา ๕๙ ในการนั่งพิจารณาเพื่อสืบพยานจะต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลรัฐธรรมนูญจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแห่งคดี หรือห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้

ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบ แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ โดยวิธีเล่าเรื่องตามลำพังหรือโดยวิธีตอบคำถามของศาลรัฐธรรมนูญ

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญซักถามพยานเสร็จแล้ว คู่กรณีอาจซักถามพยานในข้อเท็จจริงที่ให้การต่อศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง แต่ห้ามมิให้คู่กรณีซักถามพยานด้วย

(๑) คำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นหรือข้อเท็จจริงแห่งคดี

(๒) คำถามที่อาจทำให้พยานต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นหมิ่นประมาทพยาน เว้นแต่คำถามเช่นว่านั้นเป็นข้อสาระสำคัญในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท

ถ้าคู่กรณีฝ่าฝืนต่อความในวรรคสอง เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งร้องคัดค้าน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าควรให้ใช้คำถามนั้นหรือไม่

มาตรา ๖๐ ศาลรัฐธรรมนูญอาจให้มีการสืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลโดยใช้ระบบการประชุมทางวิดีโอทัศน์ได้

มาตรา ๖๑ การบันทึกคำเบิกความของพยาน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรา ๖๒ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงหรือยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร หรือคู่กรณีได้ยื่นคำขอ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดมาตรการหรือวิธีการใด ๆ เป็นการชั่วคราวก่อนการวินิจฉัย และออกคำสั่งไปยังหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๓ การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าที่พัก ของบุคคลใดที่ศาลรัฐธรรมนูญเรียกมาในการไต่สวน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามประกาศของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖๔ คู่กรณี พยานในส่วนที่เกี่ยวกับคำเบิกความของตน หรือบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียโดยชอบหรือมิเหตุผลอันสมควรก็ดี มีสิทธิขอตรวจดู ขอคัดสำเนา และขอสำเนาที่มีคำรับรองความถูกต้องของเอกสารในสำนวนได้โดยจะเรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๔

การวินิจฉัยและการทำคำวินิจฉัยทั่วไป

มาตรา ๖๕ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องใด จะทำคำวินิจฉัยเรื่องนั้นมีได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งมีได้ร่วมในการพิจารณาในเรื่องนั้นได้ตรวจสอบสำนวนนั้นแล้ว

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๖ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมิได้

มาตรา ๖๗ เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนจัดทำสรุปข้อเท็จจริงเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาและศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าข้อเท็จจริงที่จะใช้พิจารณาถูกต้องและครบถ้วนแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดวันลงมติและให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนจัดทำความเห็นของตนทุกประเด็นเป็นหนังสือพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะร่วมกันจัดทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

การทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง องค์คณะอาจมอบหมายให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งคนใดเป็นผู้จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

มาตรา ๖๘ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา ประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัย เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต้องลงลายมือชื่อของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญจดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้วรวมไว้กับคำวินิจฉัย

มาตรา ๖๙ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาด เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลรัฐธรรมนูญเห็นสมควร ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้วให้แจ้งคู่กรณีได้รับทราบ

มาตรา ๗๐ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการจัดทำความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนเพื่อประกาศราชกิจจานุเบกษตามวรรคหนึ่ง ให้จัดทำโดยประกอบด้วยสรุปข้อเท็จจริง ประเด็นที่พิจารณาวินิจฉัย และความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนในแต่ละประเด็นที่พิจารณา

มาตรา ๗๑ กรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่ากฎหมายหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ

ส่วนที่ ๕

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๑)

มาตรา ๗๒ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใด มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- (๑) ประธานรัฐสภา
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) ประธานวุฒิสภา
- (๔) นายกรัฐมนตรี

มาตรา ๗๓ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๗๒ (๑) (๒) หรือ (๓) ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา แล้วแต่กรณี
- (๒) ลายมือชื่อของสมาชิกที่เสนอความเห็นตาม (๑) จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แล้วแต่กรณี
- (๓) ร่างพระราชบัญญัติที่ขอให้วินิจฉัยว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗๔ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ได้แก่

- (๑) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ประธานวุฒิสภา

การเสนอเรื่องตามวรรคหนึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๕ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- (๑) ศาลยุติธรรม
- (๒) ศาลปกครอง
- (๓) ศาลทหาร
- (๔) ผู้ตรวจการแผ่นดิน

มาตรา ๗๖ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๗๕ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ต้องมีความเห็นของศาลหรือความเห็นของคู่ความ พร้อมด้วยเหตุผลระบุว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

มาตรา ๗๗ เมื่อมีผู้ยื่นเรื่องตามมาตรา ๗๕ (๑) และ (๓) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ระยะเวลาที่ศาลรอการพิพากษาดำเนินการตามวรรคหนึ่ง มิให้นำนับรวมเป็นระยะเวลาการควบคุมตัวและระยะเวลาการอ่านคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร<ในการรอคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอาจมีประเด็นเกี่ยวกับระยะเวลาการอ่านคำพิพากษาดำเนินการตามมาตรา ๑๘๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา>

มาตรา ๗๘ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสองครั้งดังต่อไปนี้แสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๑) ในกรณีตามมาตรา ๗๒ (๑) และมาตรา ๗๕ ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

(๒) ในกรณีตามมาตรา ๗๒ (๒) และมาตรา ๗๔ (๑) ได้แก่ วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

(๓) ในกรณีตามมาตรา ๗๒ (๓) และมาตรา ๗๔ (๒) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี

(๔) ในกรณีตามมาตรา ๗๒ (๔) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

(๕) ในกรณีตามมาตรา ๗๒ (๑) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๗๙ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจนั่งพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ต้องจัดให้มีการสืบพยาน เว้นแต่จำเป็นต้องสืบพยานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเรื่องหนึ่งเรื่องใด

มาตรา ๘๐ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเฉพาะว่า

(๑) ร่างกฎหมายตามหนังสือเสนอนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) ร่างกฎหมายตามหนังสือเสนอนั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

- (๓) การตราพระราชกำหนดตามหนังสือเสนอเรื่องนั้นไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
 (๔) บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามหนังสือเสนอเรื่องนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๘๑ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๘๒ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

มาตรา ๘๓ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังผู้ยื่นเรื่องและนายกรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๖

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๒)

มาตรา ๘๔ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ได้แก่

- (๑) ประธานรัฐสภา
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) ประธานวุฒิสภา
- (๔) คณะรัฐมนตรี
- (๕) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๖) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (๗) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- (๘) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
- (๙) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา ๘๕ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ซึ่งถูกโต้แย้งเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจแสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๘๖ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับแก่การนั่งพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนนี้โดยอนุโลม

ส่วนที่ ๗

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๓)

มาตรา ๘๗ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่

- (๑) อัยการสูงสุด
- (๒) บุคคลที่ทราบการกระทำอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๘๘ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๘๗ (๒) ต้องมีเอกสารหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) คำสั่งไม่รับดำเนินการของอัยการสูงสุด
- (๒) หลักฐานการรับคำร้องของอัยการสูงสุด

มาตรา ๘๙ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสบุคคลผู้ถูกร้องว่ากระทำการอันมีลักษณะเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด

ส่วนที่ ๘

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๔)

มาตรา ๙๐ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่

- (๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีร้องว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง
- (๓) ประธานวุฒิสภา ในกรณีร้องว่าสมาชิกภาพของวุฒิสภาสิ้นสุดลง

มาตรา ๙๑ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๙๐ (๒) หรือ (๓) ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) คำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี
- (๒) ลายมือชื่อของสมาชิกที่เข้าชื่อร้องตาม (๑) จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๙๒ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสมาชิกผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๙๓ เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

มาตรา ๙๔ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่น ให้แจ้งคำวินิจฉัยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบด้วย

มาตรา ๙๕ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ ๙

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๕)

มาตรา ๙๖ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดมีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ได้แก่

- (๑) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ประธานวุฒิสภา

มาตรา ๙๗ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๙๖ ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณา
- (๒) ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๙๘ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติแสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๙๙ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับแก่การนั่งพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๐ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๑ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการ
 อย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ส่วนที่ ๑๐

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๖)

มาตรา ๑๐๑ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าการแปรญัตติหรือ
 กระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ
 ในการใช้งบประมาณรายจ่าย ได้แก่

- (๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก
 ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี
 อยู่ของวุฒิสภา

มาตรา ๑๐๒ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีสิทธิ
 เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า

(๑) คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามีกระทำการโดยรู้
 ว่ามีการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ
 กรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่มีได้สั่งยับยั้ง (รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดชัดเจน
 ว่าใครมีสิทธิเสนอเรื่อง)

(๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นนอกจาก (๑) จัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงิน
 งบประมาณโดยรู้ว่ามีกระทำการแปรญัตติหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย

มาตรา ๑๐๓ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๑๐๑ ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้
 มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี
- (๒) ลายมือชื่อของสมาชิกที่เข้าชื่อร้องตาม (๑) จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ
 จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วแต่กรณี
- (๓) ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณา
- (๔) คำแปรญัตติของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ แล้วแต่
 กรณี

มาตรา ๑๐๔ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
 กรรมการ คณะรัฐมนตรี หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในเจ็ดวัน
 นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

มาตรา ๑๐๕ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับแก่การนั่งพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๖ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามมาตรา ๑๐๑ ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว

มาตรา ๑๐๗ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๐๑ แล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี
ในกรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๐๒ แล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๑๐๘ ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามมาตรา ๑๐๒ ห้ามมิให้ศาลรัฐธรรมนูญเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลผู้แจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทราบ ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย (มาตรา ๑๔๔ วรรคหกของรัฐธรรมนูญ)

มาตรา ๑๐๙ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย ให้การเสนอ การแปรรูปคดี หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีกระทำการ หรืออนุมัติให้กระทำการ หรือรู้ว่ามี การกระทำโดยรู้ว่ามี การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่ายแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้งให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมและลงมติดังกล่าว และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย (รัฐมนตรีที่อยู่ในที่ประชุมแต่คัดค้านก็ต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม)

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๑๐๒ (๒) จัดทำโครงการหรืออนุมัติหรือจัดสรรเงินงบประมาณโดยรู้ว่ามี การแปรรูปคดีหรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย ให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

ส่วนที่ ๑๑

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๗)

มาตรา ๑๑๐ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- (๑) ประธานรัฐสภา
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) ประธานวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสองครั้งดังต่อไปนี้แสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

- (๑) ในกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๑) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ในกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๒) ได้แก่ วุฒิสภา
- (๓) ในกรณีตามมาตรา ๑๑๐ (๓) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๓ มาตรา ๗๙ และมาตรา ๘๐ มาใช้บังคับกับการนั่งพิจารณาและการวินิจฉัยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑๓ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบก่อนนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา แล้วแต่กรณีเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๑๔ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๑๒

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๘)

มาตรา ๑๑๕ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของคณะรัฐมนตรี ได้แก่

- (๑) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๖ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๑๑๕ (๒) ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

- (๑) คำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ลายมือชื่อของสมาชิกที่เข้าชื่อร้องตาม (๑) จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๑๗ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๑๑๘ เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่านายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

มาตรา ๑๑๙ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๐ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ ๑๓

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๙)

มาตรา ๑๒๑ ให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า

(๑) หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

(๒) หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๒๒ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๑๒๑ ต้องมีหนังสือสัญญาที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

มาตรา ๑๒๓ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสรัฐสภาแสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา ๑๒๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามมาตรา ๑๒๑ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๑๒๕ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังคณะรัฐมนตรี และประธานรัฐสภา

ส่วนที่ ๑๔

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๑๐)

มาตรา ๑๒๖ ให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ และไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้สิทธิไว้โดยเฉพาะ รวมทั้งไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการกระทำขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒๗ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสบุคคลที่ถูกกล่าวหาทำคำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

มาตรา ๑๒๘ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังผู้ยื่นคำร้องและผู้ถูกกล่าวหา

ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้วย

ส่วนที่ ๑๕

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๑๑)

มาตรา ๑๒๙ ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ได้แก่

- (๑) ประธานรัฐสภา
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) ประธานวุฒิสภา

มาตรา ๑๓๐ การเสนอเรื่องตามมาตรา ๑๒๙ ต้องมีเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้ มาพร้อมกับหนังสือเสนอเรื่องด้วย

(๑) ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา แล้วแต่กรณี

(๒) ลายมือชื่อของสมาชิกที่เสนอความเห็นตาม (๑) จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี

(๓) ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ขอให้วินิจฉัยว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ

มาตรา ๑๓๑ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสสองครั้งดังต่อไปนี้แสดงความเห็นต่อหนังสือเสนอเรื่องภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๑) ในกรณีตามมาตรา ๑๒๙ (๑) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

(๒) ในกรณีตามมาตรา ๑๒๙ (๒) ได้แก่ วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

(๓) ในกรณีตามมาตรา ๑๒๙ (๓) ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร และคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๙ มาใช้บังคับแก่การนั่งพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนนี้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๓ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามมาตรา ๑๒๙ ให้แล้วเสร็จภายในสามสัปดาห์นับแต่วันที่ได้รับการเสนอเรื่องดังกล่าว

มาตรา ๑๓๔ ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

มาตรา ๑๓๕ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีข้อความเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๓๖ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

ส่วนที่ ๑๖

วิธีพิจารณา การวินิจฉัย และการทำคำวินิจฉัยเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๙ (๑๒)

มาตรา ๑๓๗ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่ากระทำการอันมีเหตุจะต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

มาตรา ๑๓๘ ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้โอกาสพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหาว่าทำคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

มาตรา ๑๓๙ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พรรคการเมืองกระทำการอันมีเหตุจะต้องยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้สั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

มาตรา ๑๔๐ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง และพรรคการเมืองที่ถูกกล่าวหา

หมวด ๓

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๔๑ ให้มีสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา กำกับดูแล และรับผิดชอบของศาลรัฐธรรมนูญ

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๑๔๒ สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการ และดำเนินการเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญบรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่น

(๒) อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน การปฏิบัติงานของศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๔) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่กิจการของศาลรัฐธรรมนูญ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดหรือที่ศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

มาตรา ๑๔๓ ในการกำกับดูแลสำนักงาน ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกกระเบียบหรือประกาศ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงาน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว
- (๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษสำหรับตำแหน่ง และค่าตอบแทนหรือสิทธิและประโยชน์อื่นของเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน
- (๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน การกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม สมรรถภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการและพนักงานของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงาน
- (๔) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สิน การงบประมาณ และการพัสดุของสำนักงาน
- (๕) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นซึ่งรวมถึงการจัดให้มีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแก่เลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจ่ายเงินชดเชยในกรณีเลขาธิการดำรงตำแหน่งครบวาระ
- (๖) การอื่นใดอันจำเป็นต่อการกำกับหรือควบคุมการดำเนินงานของสำนักงาน หรือการบังคับบัญชาเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน หรือการทำให้บุคคลดังกล่าวทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการตาม (๑) ต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และความคล่องตัว

การกำหนดตาม (๒) ต้องคำนึงถึงค่าครองชีพ และความเพียงพอในการดำรงชีพ และภาระความรับผิดชอบที่แตกต่างกันของเจ้าหน้าที่แต่ละสายงานและระดับด้วย

ในการออกกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญคำนึงถึงความเที่ยงธรรม ขวัญและกำลังใจของบุคลากร โดยจะกำหนดให้มีคณะบุคคลเพื่อกำกับ ดูแล หรือพิจารณาคำร้องทุกข์หรือคำอุทธรณ์ที่เป็นอิสระด้วยก็ได้

มาตรา ๑๔๔ ให้ศาลรัฐธรรมนูญออกข้อกำหนดทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน ทั้งนี้ ข้อกำหนดทางจริยธรรมดังกล่าวต้องระบุด้วยว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษอย่างไร

ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยโดยมีหลักฐานตามสมควรว่าพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ใดกระทำการใดโดยไม่สุจริตหรือเอื้อประโยชน์หรือกลั่นแกล้งผู้ใดในการปฏิบัติหน้าที่ หรือในการดำเนินการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการทางวินัยโดยเร็ว และในระหว่างนั้น ให้ศาลรัฐธรรมนูญย้ายผู้นั้นให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่หรือจากห้องที่ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่ทันที

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับแก่เลขาธิการด้วยโดยอนุโลม โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ไว้พลางก่อนได้

มาตรา ๑๔๕ ให้สำนักงานมีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตามมติของศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบ

การปฏิบัติงานของสำนักงานขึ้นตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดให้มีรองเลขาธิการ เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

มาตรา ๑๔๖ เลขาธิการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่เกินหกสิบปีในวันที่ได้รับแต่งตั้งและมีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีในขณะดำรง

ตำแหน่งเลขาธิการ

- (๓) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- (๔) เป็นผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง
- (๕) มีคุณวุฒิ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญอันจะเป็นประโยชน์แก่การ

ปฏิบัติงานของสำนักงานตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรา ๑๔๗ เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปีนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๑๔๘ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เลขาธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔๖
- (๔) ไม่สามารถทำงานได้เต็มเวลา
- (๕) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวน

กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เนื่องจากมีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือมีการกระทำหรือมีคุณลักษณะไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการ

- (๖) เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

มาตรา ๑๔๙ เลขาธิการมีหน้าที่และอำนาจควบคุมดูแลการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของศาลรัฐธรรมนูญ และให้มีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัย

พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบของศาลรัฐธรรมนูญ

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบหรือประกาศหรือมติของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) หน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่น และตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

มาตรา ๑๕๐ ในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงาน เพื่อการนี้ เลขาธิการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานแทนก็ได้ ตามระเบียบที่ศาลรัฐธรรมนูญ กำหนด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกิจการสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การงบประมาณของสำนักงาน และกิจการอื่นใดที่มีผลต่อการปฏิบัติภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ให้เลขาธิการขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญก่อน

มาตรา ๑๕๑ ให้ศาลรัฐธรรมนูญเสนองบประมาณรายจ่าย เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรให้ไม่เพียงพอ ให้ศาลรัฐธรรมนูญเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง

ในการเสนองบประมาณรายจ่ายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบถึงรายได้และทรัพย์สินที่มีอยู่ด้วย

ในกรณีที่มิได้ใช้จ่ายในการเลือกตั้งมากกว่างบประมาณที่สำนักงานได้รับ ให้รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕๒ เมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๕๑ ใช้บังคับแล้ว ให้สำนักงานจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ และเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

การใช้จ่ายเงินของสำนักงานต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากศาลรัฐธรรมนูญเป็นการเฉพาะกรณี

ในการเบิกงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ให้สำนักงานส่งข้อมูลคำขอเบิกงบประมาณต่อกรมบัญชีกลาง โดยให้ระบุจำนวนเงินที่จะต้องใช้ในแต่ละงวด งวดละสามเดือน และให้กรมบัญชีกลางส่งจ่ายเงินให้แก่สำนักงานภายในสามวันก่อนวันขึ้นงวดใหม่ แต่ในกรณีที่สำนักงานมีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่าที่ได้แจ้งไว้ในงวดใด ให้กรมบัญชีกลางจ่ายให้ตามที่สำนักงานร้องขอ

มาตรา ๑๕๓ รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินกิจการของสำนักงาน ประกอบด้วย

- (๑) เงินอุดหนุนที่ได้รับตามมาตรา ๑๕๒
- (๒) รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือทรัพย์สินของสำนักงาน
- (๓) ทรัพย์สินที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ให้แก่สำนักงาน
- (๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ของเงินหรือทรัพย์สินของสำนักงาน

(๕) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการรับทรัพย์สินตาม (๓) ให้คำนึงถึงความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าการรับทรัพย์สินดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน จะสั่งให้สำนักงานไม่รับทรัพย์สินนั้นหรือให้คืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ทิดให้ก็ได้

มาตรา ๑๕๔ รายได้ของสำนักงานไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

ให้สำนักงานจัดทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี

อสังหาริมทรัพย์ซึ่งสำนักงานได้กรรมสิทธิ์มาไม่ว่าจากการซื้อ หรือมีผู้ยกให้ ให้เป็นที่ราชพัสดุแต่สำนักงานมีอำนาจในการปกครองดูแล ใช้ หรือหาประโยชน์ได้

มาตรา ๑๕๕ ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และผู้ใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้มิได้

มาตรา ๑๕๖ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงาน โดยให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงาน รวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด ได้ผลตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และคุ้มค่าเพียงใด แล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี โดยไม่ชักช้า

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๕๗ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มี(คุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ/คุณสมบัติตามมาตรา ๖ และมาตรา ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙) ยังคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๒ และให้ถือว่า

(๑) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๒) ผู้ซึ่งได้รับการเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ที่ได้รับการสรรหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ซึ่งได้รับการเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ที่ได้รับการสรรหาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

(เขียนต่างจาก ร่าง พรป. กต. เล็กน้อย เนื่องจากมีการเขียนคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในร่างพระบัญญัตินี้แล้วจึงไม่ควรอ้างรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับการอ้างให้พ้นจากตำแหน่ง)

มาตรา ๑๕๘ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว หากองค์กรอิสระใดยังไม่อาจแต่งตั้งผู้แทนได้ หรือในกรณีที่ไม่มีผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการสรรหาปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิขององค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลัง การแต่งตั้งดังกล่าวไม่มีผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องเสียไป

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันถัดจากวันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งตามวรรคสี่ เมื่อวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งยังอยู่ในตำแหน่งตามมาตรา ๑๕๗ ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๕๙ ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๕๘ ดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๕๘ วรรคสี่ และให้สรรหากรรมการการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีกสองคนเพื่อให้ครบจำนวนตามมาตรา ๖ ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๘

ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่พ้นจากตำแหน่งเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาดำเนินการคัดเลือกและส่งชื่อให้คณะกรรมการสรรหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๕๘ เพื่อส่งรายชื่อให้วุฒิสภาดำเนินการต่อไปพร้อมกับรายชื่อที่ได้รับการสรรหา

มาตรา ๑๖๐ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ยังคงเป็นเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย ในการวินิจฉัยให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาตามแนวทางของคณะกรรมการสรรหาที่วินิจฉัยไว้ตามมาตรา ๑๕๘

มาตรา ๑๖๑ บรรดาระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลรัฐธรรมนูญหรือสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๖๒ ให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (เขียนต่างจาก พรป.กต. เนื่องจากนับแต่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับยอมเป็นการยกเลิกสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยผลของมาตรา ๓ จึงกำหนดให้มีบทบัญญัติมาตรา ๑๖๒ วรรคสองและมาตรา ๑๖๓)

บรรดาสีทธิ หน้าที่ และความผูกพันใด ๆ ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีอยู่กับบุคคลใดในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้โอนมาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๑๖๓ ให้โอนบรรดาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าสิทธิและประโยชน์อื่นใดซึ่งพนักงานหรือลูกจ้างดังกล่าวได้รับตามพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสิทธิและประโยชน์อื่นใดที่ได้รับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่จะมีระเบียบที่ออกตามมาตรา ๑๔๓ (๒) กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๔ การดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าการนั้น

เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และการดำเนินการต่อไปให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินการในเรื่องใดที่ยังค้างพิจารณาอยู่ และมีได้บัญญัติ
วิธีดำเนินการไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การดำเนินการนั้นต่อไปให้ดำเนินการ
ตามมติของศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้รับสนองพระราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี